

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ (σελ. 13-35) – ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΑ

1. Οι λαοί και οι πολιτισμοί της Ανατολής.

- ❖ **Οι λαοί της Μεσοποταμίας:** → **Σουμέριοι** (εφευρίσκουν τον τροχό, το άροτρο και τη σφηνοειδή γραφή)
 - **Βαβυλώνιοι** (αναπτύσσουν τη νομοθεσία και την αστρονομία)
 - **Ασσύριοι** (διακρίνονται για την πολεμική τους ικανότητα)

- ❖ **Η Αίγυπτος:** → Ο ποταμός Νείλος είναι η βάση όλης της ζωής των Αιγυπτίων (καλλιεργούν γύρω από τις εύφορες όχθες του, ενώ ψαρεύουν και κυνηγούν γύρω από αυτόν)

→ Για περίπου 2.000 χρόνια η Αίγυπτος υπήρξε ένα πανίσχυρο κράτος με συγκεντρωτική εξουσία και αυστηρή ιεραρχία.

→ Ο ανώτατος και απόλυτος άρχοντας ήταν ο βασιλιάς (Φαραώ). Είχε και θρησκευτικές εξουσίες (θεωρούνταν γιος του θεού Όσιρι). Το 90% των Αιγυπτίων αποτελούνταν από χωρικούς και τεχνίτες.

→ Οι Αιγύπτιοι χρησιμοποιούσαν ένα είδος γραφής, τα ιερογλυφικά.

- ❖ **Οι λαοί της Παλαιστίνης:** → **Φοίνικες** (ήταν άριστοι και διάσημοι ναυτικοί και έμποροι, επινόησαν ένα αλφάβητο από το οποίο δημιουργήθηκε αργότερα το ελληνικό αλφάβητο).

→ **Εβραίοι** (στην αρχή ήταν νομάδες, αλλά αργότερα εγκαταστάθηκαν στην περιοχή της Παλαιστίνης με έδρα την Ιερουσαλήμ / είναι ο πρώτος λαός με μονοθεϊστική θρησκεία → ιερό βιβλίο η Παλαιά Διαθήκη).

2. Ο Κυκλαδικός πολιτισμός.

- ❖ Αναπτύχθηκε κατά την 3^η και 2^η χιλιετία π.Χ.
- ❖ Ευνοϊκοί παράγοντες ήταν το ήπιο κλίμα και η προνομιακή γεωγραφική θέση των Κυκλάδων
- ❖ Οι Κυκλαδίτες κυριάρχησαν την 3^η χιλιετία στο Αιγαίο, αλλά από τη 2^η χιλιετία άρχισαν να παρακμάζουν λόγω της ανόδου του μινωικού πολιτισμού.
- ❖ Ο πιο σύνθετος κυκλαδικός οικισμός βρίσκεται στο Ακρωτήρι της Σαντορίνης.
- ❖ Χαρακτηριστικά του κυκλαδικού πολιτισμού είναι τα μικρά μαρμάρινα ειδώλια.

3. Ο Μινωικός πολιτισμός. - 4. Η θρησκεία και η τέχνη των Μινωιτών.

- ❖ Μινωικός ονομάζεται ο πολιτισμός που άκμασε στην Κρήτη κατά την 3^η και τη 2^η χιλιετία π.Χ. και πήρε το όνομά του από τον μυθικό βασιλιά της Κνωσού Μίνωα.
- ❖ Γύρω στο 2.000 π.Χ. εμφανίζονται τα πρώτα ανάκτορα τα οποία είναι και το κέντρο όλων των διοικητικών, οικονομικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων.
- ❖ Τα ανάκτορα που έχουν βρεθεί είναι της Κνωσού, της Φαιστού, των Μαλίων και της Ζάκρου και έχουν όλα ένα συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό σχέδιο.
- ❖ Η μινωική κοινωνία ήταν αυστηρά ιεραρχημένη και η εξουσία απόλυτα συγκεντρωτική.

- ❖ Οι Μινωίτες κυριάρχησαν στις αρχές τις 2^{ης} χιλιετίας π.Χ. στην Ανατολική Μεσόγειο, πραγματοποιώντας εμπορικές συναλλαγές με τους λαούς της εποχής, και δημιουργήσαν μια πανίσχυρη εμπορική και ναυτική δύναμη.
- ❖ Οι Μινωίτες ανέπτυξαν ένα σύστημα γραφής, τη Γραμμική Α, που υπήρξε το πρότυπο για την ανάπτυξη της Μυκηναϊκής γραφής.
- ❖ Στη μινωική θρησκεία κυριαρχούσαν γυναικείες θεότητες οι οποίες λατρεύονταν συνήθως σε σπήλαια. Επίσης ο ταύρος ήταν ιερό ζώο, ενώ υπήρχαν και ιερά δέντρα (π.χ. η ελιά).
- ❖ Οι Μινωίτες ανέπτυξαν πολλές μορφές τέχνης με μεγάλη ποικιλία και πρωτοτυπία (τοιχογραφίες, αγγειοπλαστική, κοσμήματα, ειδώλια κ.ά.).
- ❖ Ο μινωικός πολιτισμός καταστράφηκε γύρω στο 1450 π.Χ. από μια πολύ ισχυρή έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης.

5. Ο Μυκηναϊκός κόσμος. - 6. Μυκηναϊκή θρησκεία και τέχνη.

- ❖ Ο πολιτισμός που αναπτύχθηκε από το 1.600 ως το 1.100 π.Χ. στην ηπειρωτική Ελλάδα ονομάζεται μυκηναϊκός λόγω των Μυκηνών, του σημαντικότερου κέντρου εκείνης της εποχής.
- ❖ Τα πρώτα ανακτορικά συγκροτήματα χτίστηκαν το 1.400 π.Χ. και άκμασαν μέχρι το 1.200 π.Χ. Τα κυριότερα βρίσκονταν στην Πελοπόννησο (Μυκήνες, Τίρυνθα, Πύλος).
- ❖ Ο μυκηναϊκός πολιτισμός δέχθηκε ευεργετική ώθηση από τον μινωικό πολιτισμό με τον οποίο ήρθε από τον 17^ο αιώνα σε επαφή και από τον οποίο πήρε πολλά στοιχεία στην τεχνολογία, στις τέχνες και στη γραφή.
- ❖ Η οικονομία της μυκηναϊκής εποχής βασιζόταν στη γεωργία και την κτηνοτροφία, σε διάφορες μορφές βιοτεχνίας, αλλά κυρίως στο εμπόριο και τη ναυτιλία.
- ❖ Οι Μυκηναίοι είχαν κάποια κοινά σημεία που τους ένωναν όπως α) η γλώσσα, β) η θρησκεία, και γ) η κοινωνική και πολιτική οργάνωση.
- ❖ Η μυκηναϊκή κοινωνία ήταν αυστηρά δομημένη σε μορφή «πυραμίδας». Στην κορυφή βρισκόταν ο άναξ (βασιλιάς) και η οικογένειά του, ακολουθούσαν οι αξιωματούχοι και το ιερατείο, και στη συνέχεια οι γεωργοί, οι κτηνοτρόφοι, οι βιοτέχνες, οι έμποροι, και τέλος οι δούλοι.
- ❖ Οι Μυκηναίοι ανέπτυξαν μια μορφή γραφής, τη Γραμμική Β΄, η οποία, όπως αποκαλύφθηκε το 1952, ήταν μια μορφή της ελληνικής γλώσσας. Η γνώση της Γραμμικής Β΄ ήταν προνόμιο μιας κλειστής τάξης εξειδικευμένων γραφέων.
- ❖ Ο μυκηναϊκός πολιτισμός εξαπλώθηκε σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο μέσω των εμπορικών συναλλαγών και της ίδρυσης αποικιών.
- ❖ Οι Μυκηναίοι εισάγουν το Πάνθεον που κυριαρχεί στην αρχαία ελληνική θρησκεία με εξαίρεση τον Απόλλωνα.
- ❖ Το κύριο γνώρισμα της μυκηναϊκής αρχιτεκτονικής είναι οι μεγάλες και οχυρωμένες με ογκώδη τείχη ακροπόλεις, όπως επίσης και οι θολωτοί τάφοι.
- ❖ Στο επίπεδο της τέχνης οι Μυκηναίοι επηρεάστηκαν από το μινωικό πολιτισμό (τόσο στις τοιχογραφίες όσο και στις πλαστικές τέχνες).